

SISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRA
A kiadóhivatalban átvéve.
Egész évre 16 kor.
Negyedévre 4 kor.
Helyben házhoz hordva.
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 kor.
Vidékre postán szállítva.
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 kor.
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahogyan az
Ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatali
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.
A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XX. évfolyam 255. szám.

Nagyvárad.

Kedd 1914 november 3.

Székely sziv szózata.

Egy egyszerű székely ember írta az alábbi sorokat öccséhez, akit nemrég neveztek ki honvédhadnaggyá. Közöljük a megható, gyönyörű levelet minden kommentár nélkül. Sokan tanulhatnak belőlük.

Kedves Öcsém!

F. hó 25-én kelt leveledet megkaptam s igen örvendtem, hogy 3 évi hallgatás után eszedbe juttottunk.

Hadnaggyá történt kinevezésedet a Budapesti Hirlapban annak idején mi is olvastuk s az nekünk is nagy örömet szerzett. Azt is gondoltuk, hogy utána a bevonulás következik.

Most tehát azon a kritikus ponton vagy, ahol a magyar Hazának dicsőséget kell szereznetek, ha szükséges, éltetek és véretek árán is. — Meg vagyok győződve, hogy itt te is tündökölni fogsz azokban az éretnyekben, amelyek a székely névnek annyi dicsőséget szereztek. S bizonyára benned sem tagadja meg magát az a nemes székely vér, melyről a költő mondja, hogy „minden kis cseppje drága gyöngyöt ér.”

Arról is meg vagyok győződve, hogy a kadétiskolában megszerezted mindazon ismereteket, amelyek a hadviselésnél szükségesek. Ezen ismeretekkel azonban nem szabad sokat tartanod magadról, amint ez a legtöbb ifjunál meg szokott történni, hogy bölesebbnek hiszi magát másoknál. Azért kötelességemnek tartom, hogy — mintha édesapád volnék — egy pár jó tanácsot neked megfontolásra ajánljak.

1. Légy eszedben barátaid, vagy alantosaid hizelgésével szemben s ennél sokkal jobban örülj annak, ha felebbvalóid rendreutasításában, esetleg durva szidalmaiban része-

sülsz. Mert ezek azért vannak, hogy rólad minden salak letisztuljon s azért azt alázatos szíveddel köszönd meg.

2. A hadjárat tartama alatt légy abstinens, vagy, ha ez nem lehetséges, akkor óvakodjál minden pálinkától, mint gyilkosodtól. A bort szintén ellenségednek tekintsd, mint olyant, amely meggondolatlanságra izgat s a higgadt megfontolásnak gátat vet.

3. Igyekezzél jól táplálkozni annak idején s az éjjeli nyugalomra szolgáló időből mulatságodra semmit se fordíts!

4. Óvakodjál az észnélküli vitézkedéstől, amely ostobaságra mutat. Mert ma a vitézséghez okosság is kell. A szükség nélküli kurázsiskodásban a hazának átlag több a kára, mint a haszna. Nekünk, itthon ülő civileknek sok bánatot és bosszankodást okoz, mikor a lapokból olvasnunk kell, hogy egyes előőrsök felkoncoltatják magukat minden haszon nélkül, ami az öngyilkosságnál nem sokkal ér többet.

5. Ne tágíts attól az igazságtól, hogy a székely katona legszebb erénye az engedelmesség. Azért a felsőbbek rendeletét, szóval a szabályzatot szigoruan betartsd, mert minden legkisebb mulasztás nagy veszedelmet hozhat. S ne hidd azt, hogy egy kis hanyagság úgy süll el, hogy észre sem veszik! Mert ha másokon nem, de rajtad bizonyára kiderül, aminek következményeit, — ha az csak egy pirulás is — kerülnöd kell. Szóval: minden gondolatod a kötelességeden függjön s ne tudj semmi egyébről!

6. Legfőképpen ne felejtssd, hogy neked a legjobb hadvezéred a gondviselő Isten, legbiztosabb oltalmazód a

Boldogságos Szűz! Fegyvereitek győzelmét s a halál ellen való védelmet csakis innen várhatjátok. *Jusson eszedbe, hogy minden ősapád lelkét a vallásos érzés és a Szent Szűz tisztelete hatotta át.* És légy bizonyos benne, hogy ez a nemes érzés csak diszesíti a katonát s míg egyrésztől tiszteletet szerez maga iránt és közbecsülést minden oldalról, addig másrésztől megoltalmaz a gyáva halálfélelemtől s megkétszerezi erődöt, hogy szükség esetén bátran és nyugodtan nézhess szembe a dicső halállal.

Az innen bevonult székely tisztek valamennyien gyóntak és a szent áldozáshoz járultak. Ezenkívül egynek sem hiányzik zsebéből a *szentelt olvasó*. Sőt láttam kalvinista tisztet, akinek Mária érem van a zsebében.

— Ezt azért hozom fel, mert remélem, hogy egy olvasód neked is van. Ha pedig nincs, akkor nem sokára lesz. Mert annyi időd mindig lesz, hogy naponta egy kis részletet elmondj belőle, amennyi lelkednek jól esik. Üres idődet ennél hasznosabban semmivel el nem foglalhatod.

Skapuláréd, tudom nincs, pedig ennek hordása a halál percében megment a kárhozattól, ez nyilvánított igazság.

Mindezeket azon aggódó szeretettel írom meg, amellyel téged minden jókkal elárasztani kívánlak.

Ha időd lesz, tudósíts néha olyasmikről, amelyek hadi tilalom alá nem esnek. Nálunk most mindenki jól van s a részleteket jövőben bővebben megírom. — Most pedig téged Isten oltalmába ajánlva, Csiktapolcs, 1914. aug. 29. szerető bátyád János.

Hősapkák és kézvédők.

Dr. Miskolczy Ferencné ömértósága megbizásából értesitem a nagyérdemű hölgyközönseget, hogy a Vörös Kereszt céljaira szükséges **kötőgyapju-fonalak** ismét nagy mennyiségben megérkeztek, melyeket a jótékony cél érdekében különként 10, 12 és 14 koronáért árusítok. **Czillér Imre.**

Szabácsot visszafoglaltuk.

A törökök a harcolók sorában. A németek diadala. Csernovitz bombázása. A 37-ik gy. ezred dicsősége.

Szerbiai diadalmas előnyomulásunknak ismét van egy nevezetes sikere: Szabács, az egykori magyar végvár ismét magyar kézben van.

Az események torlódásában új jelenségről számolhatunk be: a törökök megkezdték hadi jelentéseik közzétételét. Ezentúl tehát még több forrásból fogunk lelkesítő, örvendetes híreket olvasni.

A németek folytatják győzelmes előnyomulásukat.

*

Tudósításaink a következőket jelentik:

Csapatunk visszafoglalták Sabácsot.

Budapest, nov. 2. A Magyar Távirati Iroda közli: **Potierek tábornagy, a szerb harctéren hadseregünk fővezére jelenti: csapatunk Szerbiában előnyomulva Sabácsot visszafoglalták.**

A nagyváradi ezred dicső küzdelme.

Zimony, nov. 2. Ravnje meghódítása óta csapatunk a szó igazi értelmében rohamlépésben haladnak előre. Elfoglalták a Zasavica folyó hidját és már ostrom alá fogták Radenkovicsot. Az egész Drina Dráva szögletben, az ugynevezett Macsvában a szerb csapatok mindenütt hátrálni kénytelenek katonáink előtt.

Ugyancsak rohamosan halad előre csapatunknak a Száván átkelt másik része, amely egy egész szerb ezredet szorított a mocsarak közé. Remélhető, hogy szerbiai előnyomulásunk hamarosan még nagyobb sikereket ér el, mert a ravnjei ütközetben kitűnő szerb térképeket és jelzőmagyarázatokat zsákmányoltunk. **Az ütközetben nagy dicsőséget szerzett magának a szinmagyar nagyváradi 37. ezred, amely föl nem tartóztatható szuronyrohammal kergette maga előtt a szerbeket.** Potierek tábornagy táviratilag küldte szerencsekívánatait a . . . i ütközet után a harmincheteseknek.

Pilotánk halála.

Budapest, nov. 2. (Hivatalos jelentés.) Offenzívánk Macsnán át győzelmesen halad előre. Az ellenség, melyet megerősített állásaiból kiűztünk, eddig csupán csekély ellenállást fejtettek ki. Csupán Sabács északi szegélyén voltunk kénytelenek erősen elsáncolt állásokat rohammal bevenni. Sabácsot ma éjjel bevettük. Macsován át előnyomuló oszlopaink a Sabács—Ljeznici vasutvonalat már átlépték. Lovasságunk az ellenség nyomában van és már foglyokat is ejtett. Balkáni haderőnk súlyos veszteség érte: Sancher főhadnagy, pilotánk az ellenséges lövedék, melytől figyelő társa is megsérült,

sebet ejtett. Rettenetes fájdalmi ellenére, végső erejének megfeszítésével sikerült derék pilotánknak gépét még mintegy 70 kilométernyi távolságban levő repülőterre kormányozni és ott simán leszállani. Sancher főhadnagy tegnap sebeihe belehalt, halála előtt még megkapta az Ő Felsége által neki távirati uton adományozott katonai érdemkeresztet. (Miniszterelnöki sajtóosztály.)

Az oroszok újra bombázták Csernovicot.

Csernovicz, november 2. A Csernovicból kivonult orosz csapatok október 27-én újra megkísérelték, hogy birtokába jussanak a városnak, amelyet már a mi csapataink tartanak megszállva. Csernovicból keletre, mint egy 20 kilométernyi távolságban gyülekeztek az újabb orosz erők és itt elsáncolták magukat. Október 27-én az oroszok először parlamentaire-t küldöttek Fischer Ede esendőrezredeshez, a Csernovicot visszahódító haderő parancsnokához, hogy adja föl a várost. A parancsnok tagadó válasza után az oroszok október 27-én mintegy 30 löveget küldtek a városra, de a lövegek nagyrésze föl sem robbant, a többi mindössze három házban tett kárt és emberéletben egyáltalán nem tett semmi kárt. Ugyisintén a legesélyesebb eredményt sem tudták elérni az oroszok csapatainknak Csernovicból keletre húzódo harenonala mentén. Két napi szünet után, október 30-án az oroszok újra támadtak Csernovic ellen. Az ostrom sokkal hevesebb volt, mint az első alkalommal, az oroszok közel 400 ágyulövést tettek a városra, de tüzérségünk rövid idő alatt elhallgattatta az összes orosz ütegeket. Az oroszok golyói megromgálták a görögkeleti metropolita palotájának épületét. Csernovicból északkeletre a többnapos erős harcban csapatunk megverték az oroszokat és rohamosan előnyomulva, valóságos kergették azokat maguk előtt. A Csernovic mellől visszavert orosz csapatokban tüzérségünk rengeteg veszteséget okozott.

Oroszengyelországban és Galiciában.

(Hivatalos jelentés. — kiadták november 1-én délelőtt, érkezett délután 4 órakor. — „B. T.”) Oroszengyelországban új harcok fejlődnek. A hadállásaink ellen intézett támadásokat visszavertük. Néhány ellenséges különítményt szétugrasztottunk. A Turktól északkeletre és Sary Sambortól délre fekvő területen folyt több napos elkeseredett csata tegnap csapataink teljes győzelmével végződött. Az itt előretört ellenséget, két hadosztályt és egy lövészdandárt összes hadállásaiból kivertük. Csernovicot tartják csapataink. Az orosz ágyutűznek, amely főképpen a görög-keleti érsek székházára irányult, említésre méltó hatása nem volt. — Höfer vezérőrnagy, a vezérkari főnök helyettese.

Az odesszai kábelösszeköttetés megszakadt.

Konstantinápoly, nov. 2. Odessával megszakadt a kábelösszeköttetés.

Szárzaföldön is megkezdték a harcot a törökök.

Budapest, nov. 2. Tudósítónk a sajtóbizottság engedélyével jelenti: Traperuntból táviratozzák:

A törökök és az oroszok között a határon megkezdődött a harc.

A francia és angol nagykövetek elutaztak.

Konstantinápoly, nov. 2. (M. T. I.) A francia és angol nagykövet a nagykövetségek személyzetével este 9 órakor különvontan elutazott. Dedeagacsba mennek, ahonnan gőzessel tovább utaznak. A nagykövetek elutazásánál teljes rend és nyugalom uralkodott.

Egy török ágyunaszád önfeláldozása.

Konstantinápoly, nov. 2. Megbízható hírek szerint az angol és francia flotta ma délelőtt megjelent Tmesme kisázsiai öbölben, ahol a Durak Reis kis török ágyunaszádot és a Kinaly Ada gőzöst akarta megtámadni. A Durek Reis parancsnoka — meggátlandó, hogy az ellenség elpusztítsa — előbb a Kinaly Adát sülyesztette el, majd pedig saját hajóját röpitette levegőbe. (M. T. I.)

Megtörtént a hadüzenet?

Kopenhága, nov. 2. (Bud. Tud.) Tegnap híre járt, hogy Törökország formálisan megüzente a háborút Oroszországnak. A londoni török nagykövet, a kit megkérdeztek erről, kijelentette, hogy ezt a hírt sem nem erősítheti meg, sem nem cáfolhatja meg.

A kalifa proklamációja.

Milanó, nov. 2. (Bud. Tud.) Konstantinápolyi jelentés szerint a Sejk-ül-Islam közzéteszi a kalifának minden hívőhöz intézett proklamációját a veszélyeztetett kalfátus védelme érdekében.

Elsülyesztett orosz gőzösök.

Konstantinápoly, nov. 2. A török flotta eddig beérkezett jelentések szerint harminchat orosz gőzöst sülyesztett el. A hajók nagy része már be volt rakva. A gőzösökön kívül több hadihajó is elpusztult, ezekről azonban még nem adtak végleges jelentést. A flotta Odessza, Szebasztopol és Novoroszijzk kikötőit állandóan bombázza.

Bécs, nov. 2. A „Zeit” jelenti Berlinből: „A Yalta” és a „Kazbeck” nevű orosz gőzösök a Fekete-tengeren aknába ütköztek és elsülyedtek.

Hadiállapot Palesztinában.

München, okt. 2. A Münchener Neuesten Nachrichten tudósítója jelenti Palasztiából:

— Már augusztus eleje óta nagy katonai készülődések voltak Palesztinában. Hat hétig tartott a csapatok mozgósítása, mely most már teljesen be van fejezve. Jeruzsálem hemzseg a török katonáktól, akik pompásan fel vannak szerelve és vadonatúj egyenruhában járnak. Kiképzésük is mintaszerű. — Ezek a csapatok El Airis felé nyomulnak.

— Dél-Palesztinában a beduinokat is felfegyverezték. A palesztinai nép nagy ellensége Oroszországnak és Angliának, tehát Németország mellett van. A francia arabok Franciaországgal tartanak.

Az angol és a francia flotta Törökország ellen.

Konstantinápoly, november 2. Megbízható hírek szerint az angol és a francia flotta

ma délelőtt megjelent a ceszmei öbölben, ahol a Durák-Reiss kis török ágyunaszádót és a Kinali Ada gőzöst akarta megtámadni. A Durák-Reiss parancsnoka, meggátlandó, hogy az ellenség elpusztítsa, előbb a Kinali-Ádát súlyesztette el, majd pedig saját hajóját röpitette levegőbe.

Anglia ultimátuma.

Amsterdam, november 2. A Reuter-ügynökség londoni távirata jelenti: Mielőtt Konstantinápolyban átnyújtották az entente nagyköveteinek az utleveleket, az angol nagykövet a nagyvezirnek átadta kormánya jegyzékét, amelyben a brit kabinet magyarázatot követel a Fekete-tengeren történt eseményekről. A jegyzék éles hangon szólítja fel a portát, hogy haladéktalanul bocsássa el a német tengerésztszettek a török hadihajókról és azonnal fegyverezze le a Breslaut és a Goebent, amelyeket Anglia a szinleges vásár után sem tekint török hadihajóknak. A jegyzék azzal a fenyegetéssel végződik, hogy ha a porta válasza nem lesz kielégítő, a szövetséges nagyhatalmak rögtön megszakítják a diplomáciai viszonyt.

Indusok a harctéren.

Berlin, nov. 2. A nagy főhadiszállás jelenti: Ipres elleni támadásunk továbbra is tért hódított. Mossines kezeink között van. Jobb szárnyunkkal szemben indusok harcolnak. Ezek eddig megállapodásuk szerint nem külön, zárt kötelékekben, hanem az angolok egész arcvonalán elosztva szerepelnek. Az argonnesz erdőkben vívott harcainkban tovább haladtunk. Az ellenség itt súlyos veszteségeket szenvedett.

Keleten a helyzet változatlan. Egy átörési kísérletet Kittkehnen közelében visszavertünk. (Miniszterelnökségi sajtóosztály.)

Düнкirchen eleste közel van.

Róma, november 2. A Giornale d'Italianak táviratozzák Düнкirchenből: A szövetséges sereg napokig vagy talán csak órákig tartja még Düнкirchent, a melynek védelmezése nagyon nehéz. A várost néhány erőd oltalmazza és ezek is igen gyenge tűzértséggel vannak ellátva. A tenger felől csak dagály idején lehet védeni a várost, mert ha apály van, akkor az angol-francia flotta kilométerekre kénytelen eltávolodni a parttól a homokzátonyok miatt.

A jogakadémia élete.

Az itthon maradt jogászok tevékenysége.

A helybeli nagymultu kir. kath. jogakadémia a mai súlyos időkben is nagy nevéhez méltóan teljesíti azt a kulturmissziót, melyet mint a tudomány, a katolikus világnézet s a magyar nemzeti érzés intézete, főnállása óta betölt. Az akadémiai előadások, mint megirtuk, az év kezdetétől fogva folynak. A tanári kar leküzdve a jogakadémia épületének tartalékkórház céljaira történt berendezéséből s az egyetemi tanári ki nevezések által megkisebbedett tanári létszámból előállott nehézségeket, elismerésre méltó buzgalommal látja el az egyes tárgyakat a Kath. Kör helyiségeiben.

A jogászok is szép szorgalommal járnak az előadásokra. Rendes időben az akadémia hallgatóinak száma kétszáz körül van: most az effektív előadásra járók száma egyszázon néhányval fölül van. Kivülök még hetven hallgató van, akik szintén be vannak írva, de jelenleg katonai szolgálatot teljesítenek. És még egy félszázan vannak, akik előjegyzésbe vannak véve: úgy, hogy az akadémia hallgatóinak száma egyáltalában nem apadt. Ez a körülmény annál jelentőséggel telje-

sebb, hogy nehéz időkben élünk s hogy éppen az idén nyílt meg épp szomszédunkban a debreceni egyetem. Távozási bizonyítványt mindössze három hallgató kért.

A tanári karnak a joghallgató ifjúság iránt minden vonalon tanúsított humanitásának egyik jeleként említjük, hogy az idén sz. első félévre — néhány híján — egyezer korona összegben engedett el tandíjat és tizenkét hallgatónak ad teljesen ingyen ebédet és vacsorát a Mensa Akadémián.

A tanári karnak ilyen, a hallgatók támogatására irányuló gondolkozása mellett a jogászok maguk is összefogtak a Segítő Egyesületben. Az egyesület tegnapi előkészítő gyűlésén egyhangú elhatározással mondták ki, hogy a megcsappant kereset források miatt nehézségekkel küzdők kollegáikat minden téren támogatják, de egyben teljes erejükkel kapcsolódnak bele abba a hazafias mozgalomba, melyet minden itthon maradottnak kötelessége támogatni. Anyagi és szellemi közreműködéssel, matinékkal, agitációval, a városban fellépő minden ilyen mozgalomnak a lelkes fölkarolásával, bennök való közreműködéssel fognak a haza oltára áldozni. A nagy idők lelkének megértéséből táplálkozva akarnak ők, akik koruk vagy egészségük miatt nem onthatják vérüket szent, magyar hazáért, legalább itthon megtenni mindent, amit, a hősök unokáitól, Rákóczi és a branjeszki hősök véréből, a honvédek testvéreitől elvár a nemzet, az utókor.

A végleges szervezés és megbeszélések intézésére, tegnap Szentlélek-Mészáros Kálmán elnöke alatt bizottságot jelölt ki a joghallgató ifjúság.

Hadi kölcsönpénztár Nagyváradon.

A kamara átirata a városhoz.

Az elmúlt szombaton, mint annak idején közöltük, a Nagyvárad Kereskedelmi és Iparkamara kezdeményezésére a nagyvárad nagyobb pénzintézetek vezetői értekezletet tartottak, hogy a fővárosban létesült hadi kölcsönpénztár támogatásával Nagyváradon a hadipénztár fiókját felállítsák s ezáltal városunk elvertelenedett, stagnáló közgazdasági élete új életerőhöz jusson.

Az értekezlet, méltányolván a fővárosi hadipénztár vezetőinek azon jelentőségteles bizalmát, hogy éppen Nagyváradot szemelte ki a vidéken, ahol ilyen fiók létesítését tervezi, — élénk és beható tanácskozás után felkérte a kamarát, mint az egész ügyet előkészítő érdekképviseletet, hogy elsősorban is Nagyvárad városát keresse meg a fővárosi intézetek által rendelkezésre bocsátandó félmillió korona 50 százalékának megfelelő garancia elvállalására.

A kamara, tekintettel a dolog sürgős voltára, már tegnapelőtt, vasárnap elkészítette és elküldte az átiratot Nagyvárad városához.

Az átirat a következő:

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!
A ránk kényszerített háború az utóbbi évek megfogyott gazdasági erejének végső ellenállását is megingatta.

A munkáskezek tulnyomó többsége szerszám helyett fegyvert markolt és az árván maradt üzemekben és műhelyekben gondterhes lélekkel munkaalkalom nélkül ödöngenek a fegyver használatából kiöregedett vagy alkalmatlan kereskedők és iparosok.

A háború enormis szükségletei, a szükségyszerű moratórium következményei pénz- és hitelviszonyainkban oly rendkívüli helyzetet idéztek elő, melynek szomorú ered-

ménye, hogy új hitelforrások hiányában, a teljes pangásban lévő közgazdasági élet már végleg szűnő félben van.

Országosan nehezedik ez a csapás iparosainkra és kereskedőinkre, de legsúlyosabb tünetei városunkban észlelhetők.

Az állam köteles gondoskodással sietett a súlyos csapás romboló erejének feltartóztatására és nagyobb üzemek hitelszükségleteinek a háború folyamán kielégítésére megszerveztette a hadi kölcsönpénztár intézményét. Ezen intézmény központi szervezete miatt is, de mert materiális garanciák alapján, különösen a nagy üzemeket tartják szem előtt, nem szolgálhatja a közép és kisipar és kereskedelem elárult egyedeinek hitelszükségletét. Ezeknek hiteligenyét java részben személyi hitel alapján működő új hitelforrás elégítheti ki.

A külföldnek hasonló viszonyaiból sarjadjozott példáin elindulva, a társadalom és az érdekelt közhatóságok feladata új hitelforrásról gondoskodni.

E megfontolás eredményezte a fő- és székvárosban egy hadi hitelintézet felállítását.

E hadi hitelintézet a fő- és székváros, valamint az állam veszteség garanciája mellett rövidesen megkezdte működését, azzal a céllal, hogy a személyi hitelt igénylő közép és kisiparnak és kereskedelemnek álljon rendelkezésére.

Igen természetes, hogy a fővárosi intézet elsősorban az ottani igények kielégítését tartja szem előtt, de megbízható uton tudomásunkra jutott, hogy nagyobb vidéki városokra, köztük elsősorban városunkra is kiterjesztené szükséges és áldást hozó működését, ha bizonyos előfeltételek részére biztosíthatnának. Noha kétségtelen, hogy városunk érdekelt iparosainak és kereskedőinek szomorú helyzete egy önálló hasonló intézmény létesítését indokolta és kívánatossá tenné, mégis sajnálatos mezőgazdasági helyzetünkkel fogva erre az időszert számítanunk nem lehet. Örömmel kell tehát vennünk a fő és székvárosi hadi hitelintézet szándékát és konkrét alakban hozzánk jutott ajánlatát, mely szerint hajlandó Nagyváradon fiókot felállítani, ha a fióknak eleinte rendelkezésére bocsátandó 500,000 korona tőke esetleges veszteség garanciáját az érdekelt hatóságok és erre alkalmas magán cégek elvállalják.

Minthogy pedig a szóban forgó intézet nem nyereségre alakult vállalat, hanem humanitárius célokat tart szem előtt, melynek folyamánaképpen részvényeinek maximálisan csak 4 százalékot helyez kilásba és a kölcsönöket a mindenkori Osztrák-Magyar Bank kamatlába felett csak 1 százalékkal bocsátja a hitelt igénybe vevő rendelkezésére, kétségtelen, hogy kellő és már is biztosított vezetés mellett számottevő veszteség nem érheti. Mégis azon tényről fogva, hogy a fiókok rendelkezésére bocsátott összeget a fiókok helyének érdekeltjeiből alakult juri autonóm hatáskörben helyezné ki: szükségesnek tartja a fióknál netalán előállható veszteségeikért az érdekelt garanciáját biztosítani. Bizonyos az, hogy Nagyvárad közép- és kisipara és kereskedelme ez új hitelforrás megnyílását nem nélkülözheti, bizonyos az, hogy Nagyvárad város hatóságainak nemcsak erkölcsi kötelessége, de jól felfogott érdeke is, hogy az itt érintett polgárai a végpusztulástól megmentessenek és pedig nemcsak várospolitikai szempontból, de önérdékből is, hogy adóalanyai létét és ez által közjövödelmeit biztosítsa. Eppen azért nem kételkedünk abban, hogy a Tek. Törvényhatósági bizottság a maga részéről készségesen meghozza azt az áldozatot, mely előfeltétele a hadi hitelintézet fiókjá Nagyváradon való felállításának. Hiszen ezt annyival is inkább megteheti, mert ugyszólván csak virtuális garanciáról lehet szó, mivel a fiók vezetősége a város képviselőtől kívül, a többi érdekelt közhatóságok: az alulírott kamara, ipartestület képviselője és a Magyar Általános Hitelbank helybeli

főnökeiből fog megalkottatni és az így összeállított bírálati válaszmány bizonyára olyan gondosságot fog a kihelyezések körül kifejteni, mely az esetleges veszteségeket ad minimum szállítja le.

Ugyanezért, minthogy a többi érdekelték ígéretét bírjuk az esetleges veszteség garanciában való megfelelő részvételre és mert a fiók felállítása sürgős és a város gazdasági helyzetének fellendítésére életbevágó, de mert a sajnálatosan várható pusztító válságok miatt elodázhatatlan; arra kérjük a Tiszteletes Törvényhatósági bizottságot, hogy legközelebbi közgyűlésén elhatározzon szíveskedjék, mikép a fő- és székvárosi hadihitelintézetet Nagyváradon felállítandó fiókjának 500000 korona értékben rendelkezésére bocsátandó tőke kihelyezésénél esetleg előállható veszteség fedezésére a garanciát 50 százalék erejéig elvállalja és az erről szóló garancia levelet a fő- és székvárosi hadihitelintézetnek felsőbb jóváhagyás után kiszolgáltatja. Minthogy pedig a szóbanforgó fiók felállítása a fentebb említett célok érdekében vitális jellegű, kérjük, hogy a további intézkedések megtehetése végett bennünket a határozat meghozatala után azonnal értesíteni kegyeskedjék.

Nagyvárad, 1914. nov. 1-én.

A Nagyvárad Kereskedelmi és Iparkamara:
Dr Sarkady Lajos, Dr Moskovits József,
titkár. elnök.

Élviszik a hadapródokat.

Hadi célokra használják fel a hadapródiskolát.

A világháború óriási méretei minden téren rendkívüli intézkedéseket tesznek szükségessé. A hadvezetőség minden irányban igyekszik a nagy háború kívánalmainak eleget tenni még pedig úgy, hogy ezeknek a kívánalmaknak teljesítése a polgári érdekekkel összeütközésbe ne jöhessenek. Most, mint értesülünk, ilyen rendkívüli intézkedést akar a hadvezetőség eszközölni a nagyvárad honvédhadapródiskolában is.

A hadapródiskola tudvalevőleg egyike Nagyvárad legnagyobb középületeinek és rendkívül alkalmas arra, hogy a hadviselésre használtassék fel. Már a háború kezdetén is szó volt róla, hogy az iskolát is fel fogják használni más célokra, azonban akkor ettől a tervtől elállottak. Ma már a körülmények olyanok, hogy az iskolát is feltétlenül igénybe kell venni.

Mint illetékes helyről értesülünk, az iskola ügye nagyon előre haladt stádiumban van. Rövidesen meg fog szünni az iskola működni Nagyváradon és a növendékeket el fogják vinni más tanintézetbe. Az előadások egyáltalán nem szenvednek csorbát, sőt még előnyök származnak a növendékekre.

Az egész iskolát ugyanis átfogják vinni Pécsre és az ottani hadapródiskolába olvasztják be ideiglenesen. A pécsi iskola minden tekintetben alkalmas arra, hogy befogadja a nagyváradai növendékeket is. Sőt a pécsi intézetben a tanári kar is teljes, úgy, hogy fennakadás nélkül végezhetik a tanítást. Ma a nagyváradai iskolában tudvalevőleg a tanári kar létszáma a hadbavonulások miatt nagyon megcsappant.

Az itteni hadapródiskolában egyelőre még nincs nyilvánosságra hozva, hogy mit szándékozik ott elhelyezni a hadvezetőség. Értesülésünk szerint e hét folyamán a honvédelmi miniszteriumból egy bizottság fog

ide érkezni és az fogja felülvizsgálni az iskolát. Ez a felülvizsgálás lesz egyidejűleg az iskola átvétele is. Ennek megtörténte után utaznak el a növendékek és alakítja majd át a katonaság az épületeket más célokra.

Lehetséges, hogy a hadapródiskolában kórházat létesítenek és az esetben valamelyik más tanintézet fel fog szabadulni. Nincs kizárva az sem, hogy az iskolát altiszt képzőiskolává alakítják át. A jövő hét folyamán mindenestre el fog dőlni az iskola sorsa.

42—50 éves munkások jelentkezése A polgármester hirdménye.

A m. kir. honvédelmi miniszter ur 17233—1914. eln. számú rendelete folytán felhívom a Nagyváradon tartózkodó 42—50 éves föld, kő, vas és kubikosmunkásokat, továbbá a fent említett szakmabeli előmunkásokat a közhivatali alkalmazásban nem álló — utépítéshez értő mérnököket — akik a hadiszolgáltatásokról szóló 1912. évi LXVIII. tc. 4. §-a értelmében a haderő céljaira személyes szolgáltatásra kötelezettek, hogy összeírásuk végett november 3-án kedden és november 4-én szerdán a hivatalos órák alatt a katonai ügyosztálynál (Városháza II. em. 32. és 33. sz. szoba) annyi-vel is inkább jelentkezzenek, mert ellenesetben a hivatal rendelkezésére álló adatok alapján fognak, az esetleg fennálló mentességi jogcímre tekintet nélkül, kijelöltetni. Jelentkezéskor az is bejelentendő, hogy az illető rendelkezik e megfelelő kézi szerszámmal.

Felvilágosításul megjegyzem, hogy az 1912. évi LXVIII. tc. 5. §-a értelmében a személyes szolgáltatások alól mentesek:

- a) a szellemileg és testileg erre alkalmatlanok;
- b) az állami és egyéb köztisztviselők, a községi előjárók, továbbá a védtörvény 57. szakaszában felemlített egyének, valamint azok, kik oly állásokat töltenek be, melyek a népfelkelési szolgálat alóli felmentést az 1886. évi XX. tc. 2. §-a értelmében indokolják;
- c) a lelkesítő szolgálatot teljesítők;
- d) azok, akik nemzetközi szerződéssel kifejezetten, vagy nemzetközi szokással mentesítve vannak.

A tartózkodási községen kívül hosszabban tartó munkák és szolgálatok teljesítése alól mentesek:

1. önálló mezei gazdák, gyár és ipartelemek birtokosai;
2. azok, kik különös tekintetbe vételt érdemlő családi viszonyaiknál fogva, családtagjaik életfentartásának veszélyeztetése nélkül nem maradhatnak távol.

A személyes szolgáltatásokért a 11860—1914. számú honvédelmi miniszteri rendelet értelmében mérnökök a IX. katonai rang osztály legalsó fokozatának megfelelő fizetést a munkások pedig napi 3 korona fizetést és amennyiben a fegyveres erő kíséretében teljesítenek szolgálatot, természetbeni élelmezést kapják, vagy ha ez nem volna lehetséges, ennek pénzértékét.

Hogy a jelentkezett egyének közül kik és mikor tartoznak bevonulni, az később kibocsátandó hirdménynyel fog tudtul adatni.

Nagyvárad, 1914. nov. 1.

Rimler Károly,
polgármester.

Ézrével temetjük a muszkát...

Üzenet a táborból.

A táborból érkező rózsaszínű levelezőlapok között tegnap egy fehér lap is érkezett Nagyváradra egy tisztviselőhöz, akinek a testvére küzd a harcban, mint utászkaton. A polgári életben igaz, hogy az egyik államtitkárnak a jobb keze, katonaságnál azonban büszkén tudatja, hogy káplárrá lépett elő. A levél október 25-én kelt a galíciai harcmezőn, tehát akkor, mikor a legvéresebb ütközetek játszódtak le a világháború színpadán. Különböző érdekes eseményekről ír a levelezőlapon, ami csak azt bizonyítja, hogy pompásan állunk a muszkával szemben. A levél közölhető szövege a következő:

okt. 25.

14 lapot hozott a posta, köztük a te kedves soraidat is. Ilyenkor mindig ünneppnapom van. Örömmel értesíthetlek benneteket, hogy hál' Istennek még mindig jó erőben bírom a fáradalmakat és erősen bizakodom, hogy nemsokára ismét gangos léptekkel fogom mérni a pesti járdát. . . . ezt a temételen muszkát mindennap ezrével földeljük őket és még sem akar elfogyjni, na de nincsen olyan sok, hogy egyszer el ne fogyjon . . .

A levél szerint tehát mi temetjük a muszkát és nem a muszka minket, ami nagyon jó jel, mert ez azt jelenti, hogy az ellenség megfutamodva még halottait is hátra hagyja és nem törődik azok további sorsával. Valószínű, hogy eltemetnék az oroszok is a halottakat, csak lenne rá idejük, ez azonban nagyon kevés lehet nekik és ami kevés van is, azt meg a megmenekülésre kell felhasználni.

Halottak estéje.

A temetők ünnepe.

A kegyelet virággal ékesítette fel a temetők sirhantjait; a szerető megemlékezés méesei kigyultak a néma sírdombokon s gondolatnak elszállt, elhunyt szeretteinkhez.

A máskor elhagyott temetőbe ezer és ezer ember elzarándokolt halottak estélyén. A pompás időjárás rendkívül kedvezett a szokásos világitásnak.

Minden temetőben már a kora délutáni órákban gyalog, kocsin, autón özönlött a közönség s a sírokat szépen feldisznították koszorúkkal, virággal. Alig maradt sír virág nélkül; a legszegényebb is igyekezett, hogy legalább néhány szál virággal a gyertyával lerója kegyeletét halottja iránt.

Egyes sírok papír-disszel voltak ékesítve.

A Jobbkéz hölgyei gondoskodtak a harcban megsebesült s Nagyváradon elhunyt vitézharcosok sírjainak díszítéséről és kivilágitásáról. Meg is látszott ezeken a sírokon a gyöngéd nők szerető munkája és izlése.

Mind három temetőben dísznövényekkel, virágokkal, nemzeti zászlókkal díszítették a hazáért elvérzett derék harcossok sírjait; s naftalángokkal világitották ki a sírokat. A közönség is kifejezte kegyeletét az elseett harcossok iránt. Százával hordták a gyertyákat a sírokra, amelyek fényárban usztak. Igen szépen ki volt világitva az újvárosi temetőben az azon napon eltemetett derék és hősihalált halt Holzmann Ferenc osztrák katonának a sírja, aki önfeláldozó

hősiességével egy főherceg életét mentette meg a déli harcokban.

Ezek a sírok voltak az érdeklődés központjai a temetőben.

A halottak emlékére tartott gyászszertartásokon a templomok zsúfolásig megteltek.

*

A kir. katolikus jogakadémia hazafias ifjusága halottak napján d. u. 5 órakor nagy számmal gyűlt egybe a Kath. Kör épületében és innen indult ki, hogy a rendkívüli időkben is lerója a kegyelet adóját elhunyt tanárai sírjainál s fokozottabb mértékben méritsen erőt a mult napjainak emlékhelyénél.

Elsősorban Nagy Sándor emléktáblájához vonult az ifjuság, hol Nagy Zoltán mondott beszédet. Majd Szacsavay Imre szobránál Szentlélek Kálmán, Szigligeti Ede szobránál Mihály Béla, Szilágyi Dezső emléktáblájánál Soós István tartottak beszédet. Innen a temetőbe vonult a gyászmenet, hol dr. Személy Kálmán sírjánál Bölöni-Bakó Zoltán, dr. Kudelka János sírjánál Szentlélek Kálmán, dr. Hoványi Lajos volt igazgató sírjánál Schweiger László, dr. Szolcsányi Hugó sírjánál Petry Gyula és végül Perz Adolf sírjánál Karácsony József joghallgatók méltatták tanítványi szeretettel a volt jogtanárok emlékét.

..HIREK..

Tragédia-komédia.

(Halottak napja.)

Szomorú öszieste-felé.

Az udvaron a cseléd vizet huz a kutból s lassan tölti tele a dézsát.

Mili macska lefut a fás-szin tetejéről s meglapul a tűzhely mellett.

A fákról csöndesen hull a sárga levél.

Egy leány jár az avarban, földet suroló lába alatt csodálatosan zizegnek a száraz levelek.

A kályhában a láng duruzsolása elhallgat, csak a parázs piroslik a rostélyon át.

Mária szobrom előtt a méceses magától meggyullad.

Villanylámpám izzó körtéje elhalványul, fehér fénye szelid biborba fordul át.

Asztalamon Napoleon köznapi pózu szobra térdre rogy.

Az öreg butorok közül némelyik egyet-egyét recsen.

A csönd zenél.

Az utcán a villamosok csillingelése elhallgat.

A vágató kocsik, a néma automobilonk puha bársony kereken futnak.

A menetelő katonák lépése tompa, mint mikor posztóval behuzott dobon verik a riadót.

A temetőben felvillan egy fehér gyertya fénye; utána száz és ezer.

A szellő sírós és sóhajtos hangjátját, őszirózsa illatát hozza.

Az ég alja piroslik, biborban ég a határ.

Tintatartóm fedele bezárul, tollam lehull a papír megfeketedik.

Egy kis gyermek hosszan, szivtépőn beslesir a csöndbe.

A föld lélekzete el áll...

Mi az? Valahol messze, Jaroslau táján harmadszor indul rohamra egy honvéd gyalogrezd.

Carymara.

* Kitüntetések a hadseregben.

A hivatalos lap legutóbbi száma közli: Ó Felsője Helfferich Frigyes 19. táb. tüzérbeli századosnak az ellenséggel szemben tanúsított vitéz magatartása elismerésül a katonai érdemkeresztet a hadiékítménnyel, Neilrich József 37 ik gy.-e. őrnagynak a hadiékítményt a katonai érdemkereszthez adományozta, ezenkívül megparancsolta, hogy az ellenséggel szemben tanúsított vitéz magatartásuk elismerésül Szunyoghi Szunyogh Rezső és Bonyhádi Perczel Dénes 7-ik huszárezredbeli és Walach Jenő 19. táb. tüzérezredbeli főhadnagyoknak és Bandi Miksa 37-ik gye.-beli hadnagyoknak, továbbá Rom József 101. gye.-beli századosnak, Fill Rezső 101. gye. bel. főhadnagyoknak Janieh József 7-ik huszárezredbeli főhadnagy — éllemezési tisztnek, továbbá Keiter Frigyes 101. gye. bel. századosnak, Szűcs Lajos 101. gye.-beli Galánthai gróf Esterházy Alajos 7-ik huszárezredbeli főhadnagyoknak és Farkas József 101. gye.-beli hadnagyoknak a legfelsőbb dicsőség elismerés tudtul adassék. Óvári Szeőke Bálint volt nagyvárad, jelenleg szegedi 3-ik huszárezredbeli őrnagynak és Vékerdi Olasz Ödönnek, dr. Olasz Béla ügyvéd testvérbátyjának pedig, ki aszegedi 3-ik honvéd huszárezred századosa, hadi ékítményes katonai érdemkeresztet adományozta. Ezt a kitüntetést ő azzal a dicsőséges tettel érdemelte meg, hogy Galiciában a r. . . -i csatában egy egész orosz úteget zsákmányolt csupán hét huszárijával. Ez az úteg R. falu egyik utcáján volt felállítva és onnét szórta csapatainkra a gyilkos srappnell tüzet. Erre az útegre Olasz százados rajtaütően hét huszárijával, az úteg tüzéreit lekasabolta, a tiszteket foglyul ejtette és az egész úteg ágyut elfoglalta. Azonkívül elrendelte, hogy az ellenséggel szemben tanúsított vitéz magatartásuk elismerésül Ujfalusi Ujfalussy Gábor 2 ik honvéd huszárezredbeli századosnak és báró Kaas Ede 2 ik honvéd huszárezredbeli főhadnagyoknak a legfelsőbb dicsőség elismerés tudtul adassék és a bronz katonai érdemérem a katonai érdemkereszt szalagján kiutaltassék és végül Csete József szolgálaton kívüli viszonybeli karlováci 26-ik népfőlközi ezredhez beosztott főhadnagy, ki Nagyváradon igen ismert nagyszalontai földbirtokos és akit a király századosá nevezett ki, a hadidiszítményes katonai érdemkeresztet kapta meg.

* A tanítás kezdete a főreáliskolában. A helybeli áll. főreáliskolában a tanítás f. hó 4 én, szerdán reggel 8 órakor kezdődik meg újból, meg pedig a csendőriszkolában. Aznap reggel 8 órakor az összes tanulók a csendőriszkola főbejáratánál gyülekeznek, ahol a további utbaigazításokat meg fogják kapni. A tanítás mindennap délelőtt 8-1 óráig lesz. — Az igazgatóság.

* Megnyitják a köz. közigazgatási tanfolyamot. A belügyminiszter tegnap rendeletileg tudatta Fráter Barnabás alispánnal, hogy a marosvásárhelyi és szombathelyi községi közigazgatási tanfolyamot 1914. évi december 1 én megnyitják. A tanfolyam 1915. évi július 31-ig fog tartani. Ezalatt az idő alatt kizárólag a szoros ünnepnapokat fogják megtartani, amikor az előadások szünetelnek. Máskülönb az előadások nemcsak délután, hanem délelőtt is meg lesznek tartva. A tanfolyamok internátusai nem nyílnak meg, mert azok kórházi célokra vannak lefoglalva. Az inter-

nátusi ellátás helyett 3-600 koronát kapnak a tanfolyam államsegélyes hallgatói.

* Füredy László temetése. Nagy részvét mellett ment végbe tegnap délelőtt Füredy László temetése. A temetésen nagyszámmal jelent meg Nagyvárad előkelő községe. Ott voltak: Biharmegyei tisztkara, a Nagyvárad Hitelbank igazgatósága és tisztviselői és az elhunyt barátai és tisztelői. A masszív érekeporsóban nyugvó boldogult felett Sulyok István esperes tartott megható gyászbeszédet a melynek végeztével a ref. énekkar gyászdalokat adott elő. Ezután feltették az elhunyt koporsóját a négyes fogatú üveges díszkocsira és nagyszámu résztvevőtől kísérve, megindult az inpozáns gyászmenet az olasz temetőbe, a hol nyugalomra helyezték az elhunytat.

* Gyászmise elesett hőseink lelkéért. Ma reggel 9 órakor lesz a közös gyászmise halott katonáinkért az ország összes templomaiban a magyar püspöki kar egyöntetű intézkedése folytán. A székesegyházban gróf Széchényi Miklós v. b. t. t. megyés püspök tartja a gyászmisét fényes segédlettel. A requiemen részt vesznek a nagyvárad csapatok küldöttségei, a hatóságok és testületek is.

* Koszorúmegváltás. A halottak napja alkalmából Hanzély István 20 koronát küldött szerkesztőségünkbe a Vörös-Kereszt Egylet közös konyhája részére koszoru megváltás címén. Az adományt rendeltetési helyére juttattuk.

* Halálozás. Özv. Haraszty Imréné derék polgárnő tegnap délelőtt életének 74 ik évében elhunyt. Az elhunyt temetése, folyó hó 4 én délután 2 órakor lesz Tilinkó utca 2. számú gyászszobától.

* A kamara a közönséghez. A debreceni kereskedelmi és iparkamara, amelynek északi részét közvetlenül érintette az orosz betörés és az ennek nyomát mutató pusztítás s amelynek ipar és kereskedelme, a harcok közelsége miatt annyit szenvedett és még mindég csak a postavonatokkal tudja némileg forgalmát lebonyolítani, — átiratban kérte fel kamaránkat, hogy gazdasági köreinknél szöszölők legyünk, ha talán a nevezett kamara területén levő ipari vagy kereskedelmi vállalatok részéről nem minden téren és nem minden dologban találják azt a kifogástalan eljárást és elvállalt köteleességeik pontos teljesítését, mint azt különben elvárhatnák, ne tekintsek az megbízhatatlanság jelének, hanem csupán a nehéz viszonyok által előidézett kényszerűségből eredő helyzetnek tudják be és legyenek hazafiasan belátók és elnézők. Nagyvárad 1914. nov. 9. A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara: dr. Moskovits József, elnök. dr. Sarkadi Lajos, titkár.

x Poloskairtó Noxin biztos szer. Ára: 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogueriájában Rákóczi-ut 7-B.

x Kiadó lakások. Szacsavay-utca 11. számú házban egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel AZONNAL kiadó. — Ugyanott egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel f. évi NOVEMBER 1-ére kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank rt.-nél.

* Ingatlan eladás. Nagytelek-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes föltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár r.t.

x Három liter családi rumot készíthet bárki pár perc alatt teához, a Farkas-féle Rumkivonattal. Ára utasítással 50 fill. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogueriájában Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.

Értesítés. Van szerencsénk a helyi és vidéki n. b. vevőinknek, valamint a n. é. közönségnek szíves tudomására hozni, hogy uri-szabó üzletünket a Bémer-térről

Rákóczi-út 12. szám alá az ujonnan épült Apolló-épületbe helyeztük át. Továbbra is szíves pártfogásukat kérve vagyunk tisztelettel

LEBOVITS ÉS FIA
uri-szabók.

Rákóczi-ut 12. Apolló épület. Telefon 871.

x **Kiadó lakások.** Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házban két kétszobás lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

* **Az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár r. t.** (Bémer-tér 4. szám) a közönség tájékoztatása céljából közli, hogy elfogad új betéteket, a melyek nem esnek a moratorium intézkedései alá, takarékbetétkönyvecskére és folyószámlán a legkedvezőbb kamatozási és visszafizetési módokat mellett. Pénztári órák: d. e. 9-től 12-ig.

x **Kiadó lakások.** Ősi-tér 14. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

x Egy nagy **raktárhelyiség** a Szacsy-utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank Rt.-nél.

x **Watta és kötszertelék** nagy mennyiségben raktáron vannak az Apolló drogueriában Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.

Tábori alsó ruhák
Vizmentes bakkancsok
Halina csizmák
és Hó cipők
legjobb minőségben
Reichard Dezső
cégnél
Rákóczi-uton kaphatók.

* **Aszódi Mihály** Nagyvárad, Kossuth-utca, Sas-palota, Telefon 635. Nagymennyiségű áruk érkeztek, úgy a katonaságnak, mint a fogyasztó közönségnek, nagybani árat számítok. E héten eladásra kerülnek: nagymennyiségű huskonzervek, szalámi, szardínia, coenae, likörök, teák, rumok, kávék, mazsola, mandula, törött dió, csokoládé, kakaó és finom élvezhető cukorkák. Összes készítményei Kugler Gerbeaud és kir. udvari cukrásznak budapesti árákkal. Kossuth-utcai kávéörköldelem kora reggeltől, késő estig a közönségnek rendelkezésére áll, valamint elkülönített helyiségben már a napokban friss halkonzervek bontva egyes darabonként kapható lesz. Rákóczi-uti Csokoládékirály és kávéüzletemet az arra lakók ügyelmébe ajánlom.

A legszebb
kézimunkák
Tátray cégnél
Rákóczi-ut 4. Telefon 783.

x **Védekezés a kolera ellen.** Hathatós bacillusölő és fertőtlenítő szerek Lysoform, Carbolsav, fertőtlenítő szappanok. *Kalszappan*, stb. Kiváló, megbízható minőségben kaphatók és házhoz szállíthatnak. *Farkas István Apolló drogueriában Nagyvárad Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.*

* **Több egyszobás lakás kiadó.** Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Kedd: Iglói diákok.
Szerda: Mértföldkövek.
Csütörtök: Oroszok Máramarosban.
Péntek: Rezervisták.
Szombat: Vörös ördögök.
Vasárnap délután: A gránicon. Mindnyájunknak el kell menni!
Vasárnap este: Ikrék a táborban. (Ujdonság.)

Az oroszok Máramarosszigeten.

Alkalmi játék öt felvonásban. Irta: Tompa Kálmán

Mikor az oroszok Máramarosszigetre betörték, valamelyik lap megírta, hogy egy orosz zsidó volt a vezetőjük, aki ismerős volt már Máramarosszigeten, békés időben oda többször átjárt Oroszországból és így ismerte a vidéket. Nincs benne semmi, az illető zsidó orosz zsidó volt, megtehette. Tompa Kálmán azonban úgy gondolta, hogy ezt az esetet feltétlenül meg kell korrigálni legalább a színpadon, tekintettel a magyarországi zsidók érzékenységére. (Voltak görögkeleti vallású muszkavezetők is, de természetesen azoknak a dolgát már nem kellett enyhíteni, nem kellett tekintettel lenni a magyarországi görögkeletiek érzékenységére.) A megkorrigálást azután úgy csinálja Tompa Kálmán, hogy egy Aron nevű zsidó fiatalember a muszkavezető, aki szerelmes a szép, de nája gazdagabb Rebekába. Rebeka viszonzza Aron érzelmeit, szülei azonban nem adják hozzá szerelmeséhez. Aron kibujdosott Oroszországba. A mozgósítás hírére hazajön, utközben az oroszok elfogják. Azzal menti meg életét, hogy a cserberének adja ki magát, kalauzolja az oroszokat, de valóságban csak azért vezeti be a muszkákat, hogy azután itt rájuk vezesse a magyar seregeket.

A végén Aron nemzeti hős lesz, akinek örömmel adják Rebekát s az egész ügynek ez az igazi lelkesítő nemzeti csattanója, hogy mikor a huszárok bevonultak a visszafoglalt Máramarosszigetre, a huszárkapitány elhárítja magáról az elismerést és teljes hódolattal köszönti a nagy nemzeti hőst, Aron zsidót, mert nem a magyar vitézségszabáditotta fel Máramarosszigetet, hanem a hős Aron, Mázeltow.

Amilyen naiv a mese, melyet egyébként egy kedves szerelmi motívum tesz elfogadhatóbbá, épp olyan naiv a jelenetek egész sora. Pedig igyekszik Tompa Kálmán lehetőleg a lapoknak az oroszok máramarosszigeti betöréséről szóló tudósításokhoz hiven ragaszkodni. — Néhol csaknem szóról-szóra halljuk a színpadról azt, amit az újságokban olvastunk; még azt is halljuk, ami megcáfolást nyert: Tompa szerint ugyanis a rabbi thorával szintén kimegy az oroszok elé a város határába. Tudvalevő dolog, hogy ez nem történt meg. Ahol az életből vesz át Tompa jeleneteket, azok nagyobb részt sikerültek. Néhol egy-egy humoros jelenet is igen sikerült. Ellenben az említett naiv dolgokhoz tartozik az orosz tábornok túlidealizált magyar barátsága, valamint az, hogy a muszka tábornok vagy háromszor

felsőhajt: az apám, a nagyapám, a dédapám... járt Magyarországon. Sok lehetetlenséget tartalmaz az egész negyedik kép, nemkülönben az ötödik kép, a felszabadító jelenet.

Nem igazságos ólog, hogy mikor a darabban erősen hangsúlyozva van mindenkinek a hazafiassága, akkor hazafias ruténről egy szó sem esik, a rutén népek egy részeges ruszofil alakzat képviseli s bizony ebből az az impresszió, mintha általában a rutének hazaárulók lennének. Ugy tudjuk, a legilletékesebb helyről jelentették ki, hogy Rákóczi népe hű maradt a magyar hazához, néhány kivetni való hitvány áruló pedig felekezeti és anyanyelvi különbség nélkül mindenütt akadhat. Nagy igazságtalanság a darabnak az a tendenciája, hogy egy felekezeti Galiciánál fogva a többi rovásra az izlés határain túl felmagasztal, másrészt egy hűséges népet, a magyar hazához legleghibebb nemzetiséget csak úgy általánosságban megmártogat a sárban.

Ha ezeken a fogyatékoságokon segít a szerző — és egy kis átdolgozással menni fog a dolog — akkor az Oroszok Máramarosszigeten olyan darab lesz, mely a mostani alkalmi darabok között egész szépen elcsuszik. A fel-felcsillanó hazafias érzés határozottan hatni tud, érdekes a feldolgozott esemény aktualitására és a szereplők közt van egy néhány alak, akiknek színpadi beállítása rokonszenves. Ilyen Kerekes Márton az öreg 48-as honvéd, Szatmáry, a vén megyei hajdu, az orosz tábornok, Ilosvay a főesperes és Rebeka, a szerelmes zsidóleány. Egyikből-másikból szinte drámai alakokat is lehetett volna fejleszteni, ha több időt fordít Tompa a darab kidolgozására. A sebbel lobbalt történet megírására legjellemzőbb, hogy Dimitri hadnagy a tábornokával is tört magyarsággal beszél, pedig ott a tört magyarság fölösleges, no meg hogy az orosz generálist az oroszok tútul szállítják pán generálnak stb. Annyi szép igyekvést és írói készséget visz Tompa egy jelenetbe, hogy ismételtén ajánlhatjuk a darab átdolgozását.

Az előadáson látszott, hogy a színészíró darabját mindenki igyekszik tőle telhetőleg sikerre vinni. Bihary Akos Ilosvay főesperes alakját olyan sok nemes lendülettel játszotta, hogy nyílt színen megtapsolták. Igen sikerült Leóvay Leó vén megyehuszárnak. Rövid kis jelenete volt Farkas Pálnak (Kerekes Márton 48-as honvéd), de ezt a jelenetet a legnagyobb tökéletességgel használta ki. — Aron szerepét Tóth Elek játszotta az ő megszokott művészetével és a túlzásokat is letompítani tudó jó izlésével; kiváló partnere volt Rettegi Margit Rebeka szerepében. Az orosz tábornokot Sik Rezső, Dimitri hadnagyot Tompa Béla alakította kiváló sikerrel. Meg kell említenünk Burányi Ferencet, aki a második felvonásban a Khol-Nidrének énekelte kiváló sikerrel.

Kár volt a bemutatót halottak napjára tenni. Legalább is szokatlan dolog ezen a napon premierrel előállni.

—r.

MEGNYILT!

MEGNYILT!

AZ
uj csipke, himzés,
barisnya áruház
Rákóczi-ut 5. szám.

Mielőtt szükségleteit beszerezné, győződjön meg róla, mert ilyen olcsón még nem vásárolt. Különböző újdonságok naponta érkeznek minden cikkben.

Tisztelettel

Friedmann Jenő

MEGNYILT!

MEGNYILT!

Legujabb táviratok.

Ujabb orosz vereségek.

Budapest, november 2. Orosz-Lengyelországban a harc folyamatban van. San melletti ütközetekben az oroszoknak különösen Rasadownál voltak nagy veszteségeik, ahol négyszáz oroszot fogtunk el és három gépfegyvert zsákmányoltunk. Sary-Sambortól délre egyik harcesoportunk szintén négyszáz oroszot fogott el. Ezen területen és Turkától északra keletre támadásunk tovább haladt előre. Hófer vezérőrnagy, a vezérkarfőnökének helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Megtörtént az orosz-török hadüzenet.

Budapest, november 2. (A sajtóbizottság engedélyével saját tudósítónktól.) Konstantinápolyból hírlik, hogy az entente részéről megtörtént a formális hadüzenet.

Olaszország állásfoglalása.

Róma, nov. 2. Mértékadó politikusok majdnem teljesen feladták azt a tervet, hogy az etenthez csatlakozzanak. A nagy orosz vereségek minden kedvüket elvették, hogy sorsukat az oroszokhoz kössék.

Győzelmeink a bosnyák fronton.

Szofia, nov. 2. Az Utro jelenti Nisből: Az osztrák-magyar hadsereg október 28-án megindult új offenzívájára rendkívül nagy eredményt mutathat fel. A boszniai fronton a szerb haderő nem képes föltartóztatni a monarchia előrenyomuló hadait.

Albán betörés Szerbiába.

Szofia, nov. 2. Ideérkezett hírek szerint egy erős albán csapat, Prizrendből kiindulva betört a szerb területre és elfoglalta Bródi, Plajnica, Krabica és Kuklibey helységeket, ahol albán közigazgatást léptettek életbe.

A szerbek átszöktek a Dunán.

Budapest, nov. 2. Fehértemplomból jelentik, hogy tegnap délután Báziasnál, a Dunaparton szolgálatot teljesítő őrség észrevette, hogy a szerb partról egy csónak közeledik a magyar határ felé. A csónakban szerb tiszt ült, az őrség célbavette, de a tiszt fehér kendőt lobogtatott, mire partra engedték. A tiszt fegyver nélkül volt és a mikor a partra ugrott, első szava ez volt:
— Kötözötték be a szememet, parlamentaire vagyok.

Az őrség tisztje megkérdezte tőle, hogy milyen ügyben jött át magyar földre. A szerb tiszt így válaszolt:

— Bejelenteni jöttem, hogy Báziasnál szemben a Duna mentén négyszáz szerb katona vár arra, hogy magyar területre szökessen. A nyomor és az éhínség kényszerít megadásra minket. Társaim szökése nagyon veszélyes dolog, könnyen észrevehetnék őket. azért az előre megállapított terv szerint hajtánók végre az átkelést. Én kalauzolnám őket, s kérem, engedjenek vissza, hadd jöjjenek velük együtt Magyarországra.

A Deutschmeisterek sikere.

Bécs, nov. 2. A Deutschmeister ezred tegnapelőtt különös sikereket ért el a San folyónál, amennyiben átesalta rajta az oroszokat és azután mindannyijukat elfogta. Ilykép 18 tiszt és 1500 katona került a Deutschmeisterek fogságába.

A 30-5-esek Jaroslaw alatt.

Budapest, nov. 2. A 30-5-es ütegeinket Jaroslawba viszik. Az ütegek hatása rendkívüli. Egy lövedéke egész ellenséges ütegeket röpitett a levegőbe.

A török harctérről.

Budapest, nov. 2. (Saját tudósítónktól.) Az a hír van elterjedve, hogy a Dardanellákban, Boszporusban Turgut pasa veszi át a fővezérséget. Az Oroszország ellen induló csapatok parancsnokai Izset és Sükri basák lesznek.

NYILTÉR

A Nagyváradi Hitelbank R. T. igazgatósága, felügyelő-bizottsága és tiszlikara mély megilletődéssel jelenti, hogy érdemes igazgatósági tagja

FÜREDI LÁSZLÓ

október hó 31-én meghalt.

A megboldogult az intézet alapítása óta volt tagja igazgatóságunknak és fáradhatatlan buzgalma és ügyszeretete által hervadhatatlan érdemeket szerzett intézetünk vezetése körül.

Nagyvárad, 1914. november hó.

Emlékét mindig kegyelettel őrizzük!

IRODÁLOM

A Vasárnapi ujság legutóbbi füzeté érdekes és változatos tartalommal jelent meg. Történet az életről, a halálról, a szerelemről és a háborúról. Irta: Lakatos László. Katonáinkhoz. Költemény. Irta: Jakab Ödön. Háborus hullámok. A János meg a Juli. Irta: Szigna. A Patricius. Regény. Irta: John Galsworthy. Angolból Kendeffy Katinka. A háboru napjai. Szerkesztői üzenetek. A Vasárnapi Ujság előfizetési ára egy évre 20 K. Szerkesztőség és kiadóhivatal IV. Egyetem-utca 4. sz.

Az „Új Idők” legutóbbi száma ismét szebbnél-szebb képekkel kopogtat be olvasóhoz. A szövegrész tartalma a következő: A 42 es mozsarak. Regény. Irta: Krúdy Gyula. Csata után. Költemény. Irta: Anygal Emil. Egy elkésett lovag. Regény. Irta: Lovik Károly. Katonák. Költemény. Irta: Peterdi Andor. A jövő zenéje. Mi lesz a párisi divattal? Irta: Szász Zoltán. Lopják a szőlőt. Elbeszélés. Irta: Mórincz Zsigmond. Nóták. Irta: Farkas Imre. Pillanatfelvételek. Tim tábornok szerelme és halála. Amerikai elbeszélés. Irta: H. F. Urbán. A kozákok. Irta: Kemerli Sándor. Szerkesztői üzenetek. Ez Az! Regény. Irta: Szikra.

TANÜGY

Iskolamegnyitás. Van szerenésém az érdekelt szülőket értesíteni, hogy a széles utcai állami elemi iskola f. hó 4-én megnyílik. Az elemi iskolai tanulók azonban egyelőre csak a délutáni órákban, fél 2 től 4 óráig részesülnek oktatásban. Nagyvárad, 1914. nov. hó 2. Gulácsy Endre, állami isk. igazgató.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KÁROLY.

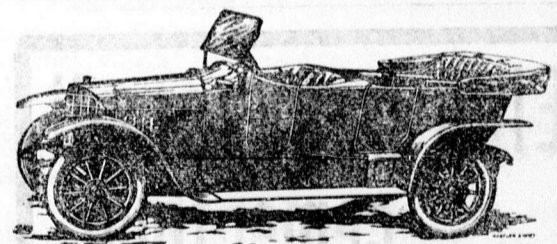
Nagyvárad város tanácsa katonai ügyosztálya
27391—1914. szám.

Hirdetmény.

Az 1876. évi születésű (A alosztályu) katonailag kiképzett népfelkelők jelentkezésére vonatkozó hirdetmény kiegészítéséül a népfelkelő parancsnokság megkeresése folytán figyelmeztetem az ezen évfolyamba s az ennél fiatalabb évfolyamokba tartozó népfelkelésre kötelezettek, hogy azok is tartoznak ez alkalommal jelentkezni a népfelkelő parancsnokságnál, akik előzőleg akár betegség címén, akár mint létszám felettiek szabadságotvalva lettek.

Nagyvárad, 1914. november hó 2-án.

Eleméry Ferencz,
katonaugyi tanácsnok.

HORVÁTH FERENCZ,

az „Emilia” gőzmalom
főgépésze, Nagyvárad.

Elvállalja felelősség mellett: **Közlőművek** (transmissiók), **szíjkerekek** (mindenféle kivitelben), **szállítócsigák** és mindenféle **malmi berendezések** készítését és javítását. **Őrítő-hengerek** esiszolását és rovátkolását. **Gőzgépek, lokomobilok, motorok, cséplőgépek** és ezek alkatrészeinek **javitását**, továbbá

automobil-javitásokat, gummiköpenyek és légtömők javítását (vulkanizálását). Cim:

„Emilia” malom Nagyvárad.
Telefon 13. Telefon 13.

Katonai ruhákat az összes fegyveremek részére, a mai áron alul előírás szerint és gyorsan készít Darabont Gy. és Tsa elsőrendű polgári és katonai ruházati intézete. A legfinomabb szövet különlegességek, iltöny és téli kabátokra felöltökre állandóan raktáron. Nagyváradi, Szilágyi-Dezső-u. 6. Sonnenfeld p. ota. Telefon 980. szám.

Cement, cementcsövek, fedellemez, gipsz.
csatornázás
ismert jó minőségben.
Kondor Dezső
Nagyváradi, Nagypiacz-tér 1. sz.
Telefon 969. Telefon 969.

Ágyfelszerelések!
Pokrócok
nagy választékban
Katonáknak 10 százalékos engedménnyel
Weisz Kálmán
cégnél.
Nagypiac-tér. 10. Darvassy-ház.
Telefon: 905. sz. Villamos megálló.
Lepedő vásznak!

Első nagyváradi cementipar.
Készítünk granitó, teraszó, műkö és minden e szakmába vágó munkálatokat, házi csatornázásokat a városi mérnöki hivatal előírása szerint, személyes felügyelettel. Kívánatra angol cioset berendezéseket a legelőnyösebb fizetési feltételek mellett a legteljesítményesebb és legmesszebb menő jótállás mellett készítjük. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri tisztelettel
NUTTA JAKAB
cement és betonművek vállalat.
Szaznissló-utca 67. szám. (Saját ház.)

A Nagyváradi sör
jó és olcsó!
Hasonlitsa össze más sörökkel és **birálja meg**
előítélet nélkül
meg fog győződni arról, hogy
szükségtelen más sört drágábban vásárolnia
Telefon: gyár 430. sz., városi iroda 471. szám.

PAPI RUHÁK.
Tisztelettel értesitem a nagyságos és főtisztelendő papságot és a n. é. közönséget, hogy **papi és civil ruha tökéletességét** áttanulmányoztam Budapesten, hogy a nagyságos és főtisztelendő papságnak kényelme legyen nálam beszerezni a szükségletét. Vidéki megrendelőnek elég egy minta reverenda beküldés, esetleg hívásra személyesen kiutazom.
Alkalmra bármilyen szalon ruha kölcsön kapható.
Alázatos tisztelettel
VAJNOVSZKY KÁROLY
papi- és polgári szabó.
Szent János-utca 82. (Saját ház.)
ALAPITTATOTT 1898-BAN.
Kálvária-utcán egy üres telek eladó.

Kevés pénzért sok mindent vásárolhat, és pedig:
női harisnyák, párja 30 fillértől, selyem harisnyáig
férfi zokni " 28 " " zokniig
gyermek harisnya kötött 20 fillértől. Női férfi fehérneműk zsebkendők, ridikulók pénzerszények, ernyők igen olcsó árért. Himzés valódi klöpli csipkék,
Férfi gallér darabja 10 fillér,
csak míg a készlet tart. Vidéki rendelések utánvétel, viszont eladóknak engedmény, meg nem felelőért a pénzt visszaadjuk.
Blein Sándor és Társa
Rákóczi-ut 14.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részvénytársaság.
Foglalkozik a bank és takarékpénztár összes ágazataival. A nyári idény alkalmából ajánlja

safe-deposit osztályát
melyben mindenki saját zárja alatt, úgy a nyári idény alatt, mint egész éven át értékpapirjait, ékszereit, okmányait és egyéb megőrzendő tárgyait
biztosan és olcsón
megőrizheti.
A safe-deposit osztály a bankosztálytól elkülönített helyiségben van, mely a legnagyobb biztonság mellett, a legkényelmesebb és legdiszkréttebb kezelést teszi lehetővé.
Bővel b felvilágosítást készséggel nyújtunk intézeti helyiségünkben Bémer-tér 4.

Nagyváradi város
VILLAMOS MŰVE
Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.
Értesítjük a t. közönséget, hogy a **Wolfram lámpák** ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelés nélkül házhoz szállítjuk.
Egész éjjel ügyeletet szolgálat.
Költségvetések ingyen.
Telefon szám 514.
Elvállaljuk villamos világítási és erőátviteli berendezések felszerelését.
Csillárok,
izzólámpák
állandóan nagy választékban kaphatók.
Villamos motorok
1/4 lóerőtől minden nagyságban.
Főszereplő telefonja 55. sz.